

ARESTIA

ARESTA 68
MARÇ - ABRIL 2004

2

TEMA DE PORTADA
HUAGURUNCHO, "EL COLMILLO BLANCO"
Jordi Marmolejo Angrill

5

SEAM
EMBÚS A LA MARIBEL
Manel Domingo

7

VIDA DEL CENTRE
APUNTS I COMUNICACIONS

8

"CENTRO EXCURSIONISTA DE CATALUÑA
- DELEGACIÓN DE LÉRIDA" (NOTICIARIO)

9

CENT CIMS EN UN DIA

10

PER QUÈ SANT PERE DE QUERALT?
Pau Salla

11

EXCURSIONISME
PIC DE MÀNIGA
Joan Ramon Segura i Pau Salla

14

EXCURSIONISME
GR-7 PER TERRES MURCIANES
(PINÓS - MORATALLA)
Pep el Valencià

EQUIP DE REDACCIÓ: Mercè Ciutat, Josep Lluís Gàzquez, Mercè Gàzquez, Dolors Llordés, Carmina Pardo, Carles Sàez, Núria Solé i Juli Vallory. **DISSENY GRÀFIC:** Josep Herràndiz. **EDITA:** Centre Excursionista de Lleida. **REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:** C/ Comerç, 25. 25007 Lleida. Tel.: 973242329. Fax: 973234497. E-mail: cel@lleida.net. INTERNET: <http://www.lleida.org/cel>. **IMPRIMEIX:** Arts Gràfiques Bobalà, SL. **DIPÒSIT LEGAL:** L-39-1958. Tirada: 1.200 exemplars. Publicació no lucrativa. El CEL no es responsabilitza de les opinions dels autors. Es permet la reproducció però amb l'esment de l'autor i l'origen. Subscripció de 6 números: 13 euros. Preu del número: 2,40 euros. Imprès en paper de cel·lulosa blanquejada sense clor. **FOTO DE PORTADA:** Bosque de Rocas de Huallay, amb la Maruja. Arxiu: Jordi Marmolejo. **COL·LABOREN:**

CAL NO ENVIAR JOGUINES A MART... Cal trencar els actuals esquemes de conducta. Cal fer manifestacions per oposar-se a coses o propiciar -ne d'altres. Cal que una certa consciència social, expressada en l'anonimat de les masses, sigui aplicada en la conducta diària personal. Cal que els governs democràtics interpretin el bé comú, lluny de les polítiques populistes que sovint amaguen mediocritat i submissió al poder econòmic (que precisament no s'ha establert democràticament). Cal parlar clar. Cal estar-se de coses banals i innecessàries perquè els necessitats disposin d'un mínim de dignitat. Cal estalviar-se onzes de setembre i de març a cop de solidaritat...

Què hi tenen a veure els cotxets telecomandats enviats a Mart amb tot això? La nostra lectura és que molt. És un avenç científic que llegim com una renúncia anticipada a la continuïtat del nostre món: Mart és un planeta "cremat" però hi busquem aigua per establir -hi colònies humanes. És que el futur de la Terra es preveu pitjor que l'actual Mart? Per la conducta humana, en un termini més o menys llarg, sembla que potser sí, i per tant es justificaria l'expansió de l'home cap a l'univers.

La humanitat deu ser així d'irracional: empra grans mitjans econòmics per poder migrar a Mart en lloc de conservar la Terra emprant aquests mitjans... Transforma els secans en regadius per deixar els regadius com secans... Refresca la gent amb energia que escalfa el planeta, per tant necessita refrescar-la més i escalfa el planeta encara més i així successivament... Gasta els calés en armament i en remeis mèdics per ajornar la mort natural en lloc de matar la gana... Viatja a gran velocitat per fer mil quilòmetres, però ha d'anar a pas de caragol al poble del costat...

Aquestes i tantes altres contradiccions il·lustren la racionalitat de la nostra civilització. En cada contradicció hi ha una part que sona molt bé, sempre que es calli l'altra part. Sovint es beneficia uns a costa, però, d'altres. On és el bé comú? Per això cal fer tot el que inicialment s'ha dit i moltes coses més, per petites que siguin. Un exemple: acudir a la concentració convocada al Pic de Filià de la Vall Fosca el 18 d'abril "Per la dignitat i la qualitat de l'alta muntanya".

Salut, companyes i companys, sigueu d'on sigueu. No hem de perdre la fe encara que fem riure.

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Huaguruncho, “El Colmillo Blanco”

Quebrada de Huaguruncho.

Arxiu: Jordi Marmolejo

—Hua... què?

—Sí, Huaguruncho o alguna cosa així. És una muntanya xunga i que no hi va ningú!

—D’acord, doncs!

Així m’havia convençut l’Oriol Baró per anar al Perú, i ell, a la vegada, s’havia deixat enganyar pel Xavi Farré, que era l’únic que tenia idea d’on dimonis anàvem! Bé, encara hi havia l’Albert Baragués, que li era igual on anéssim, el cas era marxar.

La cosa va anar ràpida, doncs, i en un tres i no res va arribar el dia d’embarcar direcció a Lima. Vàrem arribar a les tantes de la nit o de la matinada, i al cap d’unes hores ja estàvem intentant aconseguir un vehicle per sortir de Lima, perquè hi havia vaga de transport i els busos no funcionaven. Al migdia ja hem localitzat un “taxista” que ens porta a la fi del món si fa falta. Sembla un paio

legal, així que li omplim el carro de paquets, i en direcció a Pasco! Quan sóc prop de l’Oroya, passada mitjanit, punxem la roda, me cago en la...! I no sé com, el taxista aconsegueix trobar un taller per arreglar la roda.

Continuem i ja som a l’altiplà central del Perú, vora 4.000 m, buff! Aquell dia acabem aparcats en una gasolinera, que segons sembla és l’únic lloc segur per passar la nit, així que em poso còmode al seient del davant amb tota la roba que porto, i apa, a clapar unes hores! La intensa llum del matí ens desperta i surto a veure on estem. Que guai! Som enmig de l’altiplà voltats de prats, muntanyes, i mines...

Després d’unes hores més de camí, aquell dia arribem al poble de Canchacucho, que seria la nostra llar durant uns quants dies. Des d’aquí sortim cada dia per passejar o escalar al Bosque de Rocas de Huallay, una meravella de lloc, que mereixeria un viatge a part, només per

conèixer-lo. Allí passem uns dies inoblidables escalant roques i agulles que, com el nom indica, s'escampen en quantitat innumerable, ací i allà, formant un autèntic laberint, de vegades amb formes capritxoses (el Camello, el Gato, la Tortuga, etc.). però també coneixem —i ens coneixen!— mig poble, que si don Jorge, el professor de l'escola, l'entranyable Víctor López, la guapa filla del pastisser!, els xavals que jugaven a futbol de nit! (*fútbol ciego*, deien), en Cristóbal Alcibíades,... i evidentment, la Maru. Maruja, que així es deia, ens va fer de guia del Bosque de Rocas i ens va ajudar en tot durant la nostra estada a Canchacucho.

A poc a poc, ens anem aclimatant, ja que ens trobem a 4.000 m d'alçada, i després de quasi dues setmanes en aquest lloc, decidim que és el moment de dirigir-nos cap a l'Huaguruncho (nom quítxua que significa ullal blanc) de 5.750 m, el cim més alt del departament de Pasco.

Aquesta és una muntanya llegendària, i els habitants

d'aquesta zona creuen que hi ha
una creu d'or al cim,
col·locada
pels

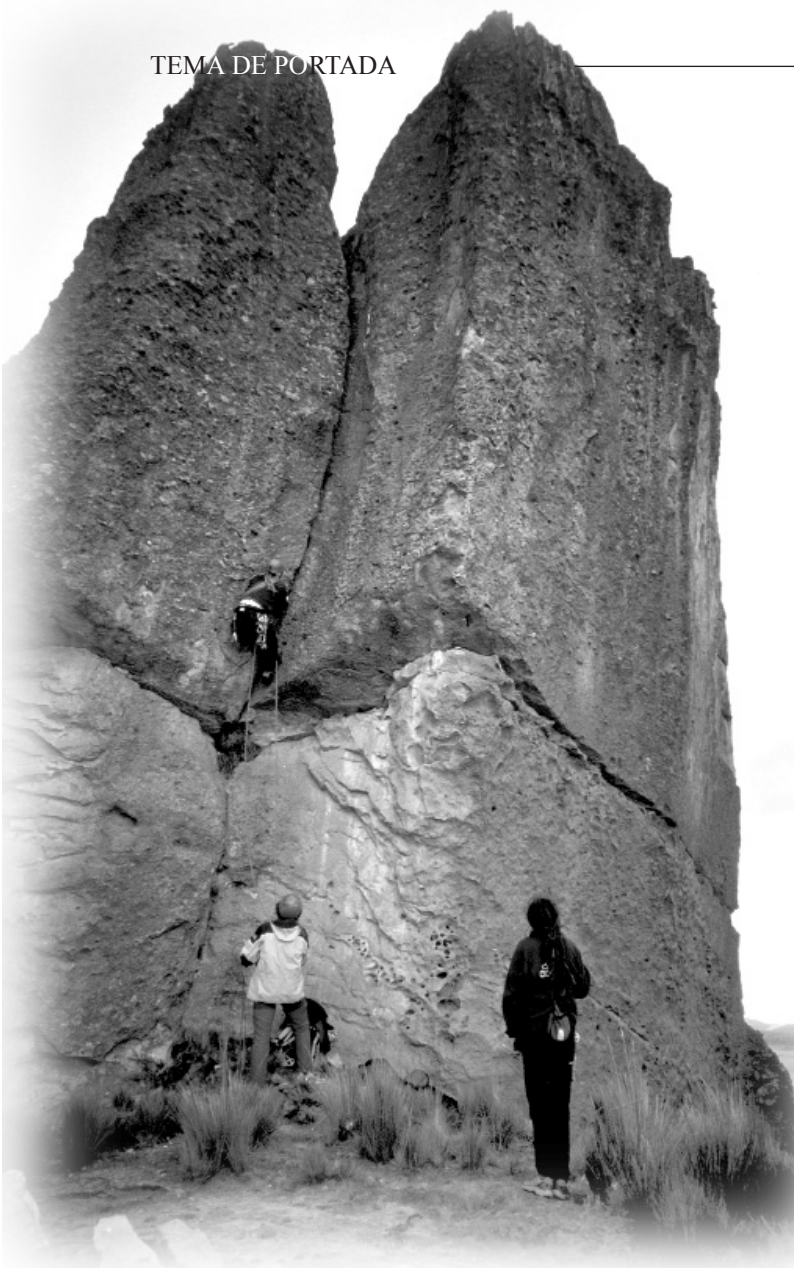
seus avantpassats, els inques; i pensen que volem pujar-hi per aquest motiu! (*Vinieron a por la cruz de oro?* ens demanaven). Així doncs, ens dirigim a Huachon, i després a la laguna de Jaico, l'accés més còmode per veure la muntanya. El temps, que mai ha estat del tot bo, empitjora i plou copiosament tots els dies! Així que ens dediquem a arreglar una barraca plena d'escombraries (i rates!), per fer -hi vida, i la transformem en el *refugio libre Huaguruncho*. Però passen els dies i no veiem gens clar per on pujar, de fet quasi no veiem ni la muntanya! I decidim anar-hi per un altre vessant, per mirar de trobar una línia d'ascens més ràpida i segura. Trobem el Saúl, un xicot de Tingocancha, que té tres cavalls per dur petates, i que li fa el pes la idea d'acompanyar-nos al vessant nord. Baixem altre cop a Huachon, i l'endemà enfilem el llarguíssim congost de Huarancayo (bé, a mi em devia semblar més llarg per les cagarines que arrossegava del dia anterior ...).

Arribem finalment (tot i que els cavalls no s'han estimbat de miracle, pel *camino del Inca*) als llacs de Yanacocha, on muntem el camp base. Al matí següent el temps millora i podem veure el vessant nord de la muntanya. No és que sigui per llençar coets, però endevinem

Cim Huaguruncho (5.750 m).

Axiliu: Jordi Mamolejo

Escalant al Bosque de Rocas.

Arxiu: Jordi Marmolejo

una línia més o menys segura al cim. Ja no ens queda gaire temps, així que la cosa està clara: pugem amunt amb tot el material, i tenim tres o quatre dies com a molt per intentar arribar a dalt. A la tarda, com sempre, plou i les esperances de pujar van minvant. Tot i això, l'endemà fem via, deixem el Saül amb uns prismàtics vigilant el camp base, i muntem el camp 1 a 5.000 m. La intenció és sortir la nit següent, però es posa a nevar i no para... Ajornem l'atac per un altre dia. Jo començo a veure la cosa negra, però l'Albert em desperta a la una: "—escolta, sembla que es veu una estrella, —mira, ara dues!" Sense cap convenciment, m'aixeco i també l'Oriol i el Xavi. De negra nit, tirem amunt per pendents

de neu cada cop més inclinats, fins a arribar a una zona mixta amb un pas fotut (M5), i continuem per forts pendents fins a trobar l'aresta NO. El gel, que ja era dolent, es torna encara pitjor, i l'Oriol, de sobte, es troba emmerdat en un tram quasi vertical, que no es pot protegir, però com que no hi ha manera de baixar, continua amunt! Nosaltres pugem amb la corda ben tensa, no fos cas que es desmuntés tot això... És quasi migdia, no s'hi veu gens, no tenim ni idea del que ens queda, i sembla que es posarà a nevar. Amb aquest panorama tan engrescador, ens plantegem la retirada. Però no! Continuarem una mica més i si no es veu res, avall! Ara tiro jo davant, i després d'un ressalt repel·lent, continuo per una zona més plana, quasi baixada? Timba aquí, timba allà, és el cim! Una clariana momentània ens permet veure la llacuna de Jaico i comprovar -ho. Abraçades, fotos, etc., qui ho havia de dir, hem arribat! Llàstima que hem de baixar, perquè jo em trobo als limbs... mai millor dit. Però comença altre cop a nevar, i desfem el camí; una dotzena de ràpels, desgrimpades i arribem al camp 1, ja de nit. Al cap de pocs dies, ja som de tornada a Catalunya, i el nostre somni s'ha acabat.

Per cert, la creu d'or no la vam veure enlloc, però allà ens van dir que podia estar enterrada per la neu, i que segurament no havíem arribat al cim, així que si algun dia hi aneu, mireu-ho bé, no fos cas...

El nostre agraïment a esports de muntanya UKA-UKA, fotografia COLMAN, i a la marca GRIFONE per la seva col·laboració. I també a la gent del Perú, perquè sense la seva ajuda, aquesta aventura no hagués estat possible.

Jordi Marmolejo Angrill

NOTA:

Aquesta activitat al Perú ha estat premiada per la FEDME, mitjançant el Jurado de Actividades Alpinísticas de Alto Nivel (JAAAN), que decideix les subvencions de la FEDME a les activitats més destacades de l'any (en aquest cas el 2003). Alguna vegada es dona a gent de Lleida...!

Embús a la Maribel

El passat dia 1 de febrer de 2004 vaig patir un embús. Som molta gent i hi som pertot arreu.

Malgrat tot, el lloc de la retenció és poc habitual.

A la muntanya també et trobes a vegades fent cua. A nosaltres ens va passar a la canal Maribel de Peña Telera.

Vam sortir molt matí, a les sis, i després de dues hores de camí ens trobem al peu de la canal. Allà ens repartim en dues cordades i ens separem.

He d'agrair als meus companys, el Guillem i l'Eduard, (no sé si agrair és el verb més adient) el coratge d'aventurar-se a portar-me en una escalada tan difícil quan era el primer cop que feia una canal.

Una canal és com un passadís molt estret i dret, ple de neu, en el qual un cop t'hi has ficat sols en pots sortir per dalt o reculant.

Gràcies a ells vaig viure un dia ple d'experiències noves i enriquidores.

Però anem a l'embús, que és el tema de la meva reflexió.

Després d'una hora de remuntar la canal per un corredor de neu tova que dificultava la progressió, arribem al primer ressalt. (Després de mirar-me la guia diversos cops sé que de cada lloc difícil en diuen ressalt.)

En Guillem inicia l'atac i ens porta a una variant que ens fa sortir cinquanta metres a la dreta de la pròpia canal. Això sí, el flanqueig per tornar-hi tenia la seva gràcia si considerem que el *seguro* intermedi consistia en una trinxera en una aresta de neu. Després de fer una reunió amb dos piolets sense gaire convicció, ens tornem a retrobar els tres.

Ara he pogut recuperar la sensibilitat en un dels dits de la mà i després del dolor insuportable que et provoca el retorn de la sang, he pogut mirar més enllà del meu guant.

Un altre cop a dins de la canal veiem que a sota nostre dues cordades s'aproximen a poc a poc. Què us penseu? què ja he oblidat el tema principal de l'article? No, tot arribarà.

Mentre ens aproximem al segon ressalt començo a gaudir de l'experiència de la progressió sobre gel.

Aquella sensació de seguretat en el moment que el piolet s'enfonsa fins a la creu amb un cop precís... Les punteres dels crampons deixant aquella petja quasi imperceptible després del teu pas... No cal ni mirar la canal, sols copejar i progressar amb decisió!

Un cop al segon ressalt, veiem aparèixer per damunt del primer els nostres primers "col·legues" d'embús, que sense fer cas de la nostra marrada s'han enfilat directament per la canal. Ells sí que en saben!

Mentre en Guillem, el meu benaurat guardador, ens porta fins a la propera reunió, coneixem el primer dels nostres inseparables companys durant les properes sis hores.

Es diu Ángel i és d'Alcorcón. Salutacions i breus comentaris semblants a les converses d'ascensor. Tot és tan estret que cal demanar-se permís per quasi tot:

—Puc passar aquesta corda?...

—Hi cap un altre mosquetó al *seguro*?...

Mentre nosaltres seguim en Guillem, arriba a la reunió el nostre segon acompanyant d'ascensió. Es diu Álvaro i també és d'Alcorcón.

Ells van més ràpids i en la tercera reunió ens avancen.

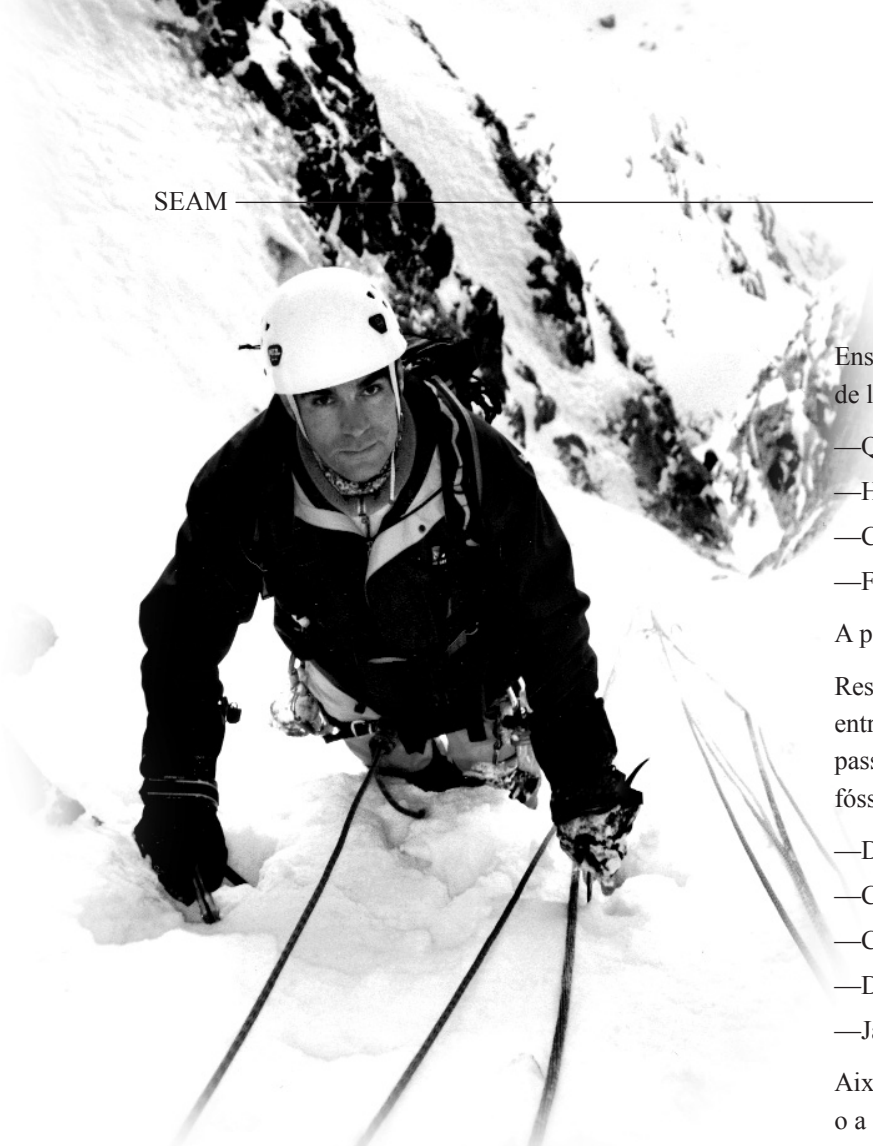
La canal és tan estreta que tan sols pot passar una persona cada cop. Això sí, sense que s'emboliquin les quatre cordes que s'arrosseguen lentament per damunt de la neu.

En aquesta situació, mentre l'Eduard segueix l'Ángel, (el d'Alcorcón) nosaltres anem fent petar la xerrada amb l'Álvaro.

És com jo, un desencantat de la gran ciutat. No pot suportar els seus embussos i s'està plantejant seriosament la possibilitat d'anar a viure fora. Fins i tot en tornar de l'escalada d'avui pensa quedar-se a buscar feina a Osca.

Mentre parlem ens assabentem que els altres dos escaladors que ens segueixen són amics d'Álvaro i Ángel i a aquest pas també ens atraparan.

Finalment arribem al tercer ressalt i, segons la ressenya, el més difícil si el gel no està del tot format. Evidentment la columna de gel no s'ha format i és en realitat un amuntegament de neu pols que no ofereix cap con-

sistència. Ens hem de decantar per la paret rocosa de la dreta.

Ara per ara ja portem un retard considerable sobre l'horari previst i cada cop tenim més relació amb els nostres companys d'embús.

L'Álvaro ha perdut dos *friends* (dels bons, "camelot")... nosaltres no els hem pogut recuperar però els tenim localitzats... els han de recuperar els que vénen al darrere...

Això sí, ben embussats, tots esperant que passi el primer. Després de diversos intents per superar -lo, l'Álvaro en un esforç suprem desapareix del mur i ja està en la següent reunió.

Ho sabem pel munt de neu i gel que ens cau constantment al cap. El Guillem ja té un trep al llavi, i a mi, que no m'he tret la caputxa, se m'escala la neu freda pel coll.

Encara falten per passar l'Àngel i l'Eduard i mentre ho proven, veiem arribar l'Igor i el Daniel, els darrers companys d'embús. Els hem dit allò dels *friends* i els han pogut recuperar.

Ens fan les preguntes típiques dels embussos de la A 7 o de la carretera de Móstoles.

—Què ha passat?

—Hi ha hagut un accident?

—Com és que no podem passar?

—Fa molt que espereu ?

A partir d'aquí tot és diferent a qualsevol altra retenció.

Res de botzines sonant bojament, res de crits ni insults entre la gent atrapada, res de preocupació pel temps que passarem aquí aturats. En uns minuts ja parlem com si fóssim coneguts de moltes altres trobades.

—D'on sou?

—Com està la canal?

—Com han passat el ressalt?

—Deixa'm els *seguros*!

—Ja els recuperaràs tu? Sí!

Això sí que és impensable a la M 40, al nus de la Trinitat o a les rotondes de l'Onze de Setembre a les 8 del matí, sense anar més lluny.

Jo he viscut diverses retencions. Per exemple a Madrid (per recordar els companys d'aquesta excursió) on vàrem estar dues hores del Xanadú a Móstoles (15 quilòmetres); o a Barcelona: una hora per entrar per la Diagonal (3 quilòmetres), o una memorable de quatre hores per fer vuitanta quilòmetres a la carretera de València.

Però no sé el nom de cap dels meus companys de retenció, ni tan sols recordo el model del cotxe del costat. Ni gosava ni sortir del cotxe enmig dels crits dels altres conductors.

Que aquest embús a la Maribel durés de les sis del matí fins a la una de la matinada (en total dinou hores seguides a peu dret) no va aportar ni un bri de mal humor al grup, finalment de cinc persones, que a poc a poc i un cop ja fosc vam acabar l'escalada fent dos ràpels, de nit, a la llum de la lluna. Ni tampoc els nostres companys que des de les cinc de la tarda ens esperaven al cotxe pacientment i seguint la nostra tramuntada per un complicat sistema de connexions telefòniques amb les famílies.

Per tot això m'agrada la muntanya.

Apunts i comunicacions

X A causa del Decret 56/2003, de 4 de febrer, de la Generalitat de Catalunya, el qual regula les activitats físicoesportives en el medi natural, en les activitats que apareixen en el programa, caldrà que totes les persones assistents estiguin en possessió de la llicència federativa corresponent.

X El Centre Excursionista de Lleida col·labora amb la Lliga contra el Càncer de les Comarques de Lleida i la Fundació Internacional Josep Carreras per a la Lluita Contra la Leucèmia en el projecte "En Marxa per la Leucèmia". La idea d'aquest projecte és fer el Camí de Santiago des del 20 de juny al 31 de juliol, amb la finalitat de recaptar donants de moll d'os. Per tal de dur a terme aquest projecte, el Centre Excursionista ha programat 3 sortides de preparació, des de Cervera a Lleida en 3 etapes, els dies 20 de març, 24 d'abril i 29 de maig. Qui estigui interessat en assistir-hi, ja pot reservar plaça per l'autocar. El dia 20 de juny, es farà la caminata des de l'Ermita de Sant Jaume de Lleida fins a l'Ermita de Butsànit, des d'on sortirà l'autocar cap a Roncesvalles per iniciar el Camí de Santiago. Per a més informació i reserves pel Camí de Santiago, contactar amb Viajes Ecuador, tel·l 973 20 29 18, fax 973 20 28 35, e-mail lleida@viajesecuador.net

X El proper 12 de juny, el Centre Excursionista de Lleida, juntament amb l'Ajuntament d'Alins Vall Ferrera i l'EMD d'ñreu, organitzen la "I CUITA EL SOL", la primera milla vertical pirinenca, puntuable per la III Copa Catalana de Curses de Muntanya de la FEEC. Properament tindrem la informació sobre inscripcions, horaris, etc.

X El proper cap de setmana del 24 i 25 d'abril tindrà lloc la VII TROBADA D'ESCALADORS a Fontllonga, que organitza la Secció d'Escalada i Alta Muntanya del Centre.

X Cada dimarts a les 20.30, i fins el 29 de juny, hi ha el XV CICLE DE PROJECCIONS al local del Centre. Consulteu el programa o el web per saber quines són les projeccions.

X La SEAM té previst organitzar un CURS D'ALPINISME. Els interessats ja us podeu apuntar a la Secretaria del Centre.

X Als amants de la BTT, us informem que hi ha previst fer sortides regularment els dissabtes al matí per l'horta de Lleida o per les Muntanyes de Prades. Les sortides es concretaran els divendres anteriors.

X Tota la informació de les activitats s'anirà penjant puntualment a la pàgina web del Centre (<http://www.lleida.org/cel>)

• Nous socis:

Salvador Perelló Amorós
Isabel Ollé Segura
Jaume Bergé Puges
Montserrat Solà Sanz
Gabi Asín Tornos
Francesc Camps Xicart
ñngela Prat Farràs
Jorge Orduna Sans
Agustí Falcón Soldevila

• La Secció de Jovent informa que disposa del següent material:

2 equips d'esquí de muntanya	2 mosquetons de seguretat i 2 bagues
3 parells de raquetes	1 cordino 30 m 8 mm
2 grampons	2 piolets
2 tendes	1 arnès
1 pala de neu	

A continuació es reedita un escrit sobre una excursió d'esquí al Montsec. És una mostra de les moltíssimes activitats de la història del nostre Centre. Des d'ara i fins al Centenari, inclourem en cada número una referència de publicacions passades que seran un recull de reconeixement al seu llegat.

Centro excursionista de Cataluña Delegación de Lérida (Noticiario)

Año II - Núm. 3

Febrero de 1945

EXCURSION A LAS PISTAS DE ESQUI DEL MONTSECH.

El domingo, día 11 del actual, y siguiendo la serie de excursiones organizadas por la sección de Esquí, se efectuó una salida a las pistas de Hostalroig, en las laderas del Montsech. Se izaron anclas a las siete de la mañana, en la plaza de España, y a las siete y media ya pasábamos el puente. Este tiempo "record" fue debido a la asistencia de algunos eternos retrasados. Sin otros percances que los naturales apretones, propios del querer conducir treinta y tres esquiadores en un coche de veintiocho plazas, llegamos al pintoresco pueblo de Cubells, donde nuestro coche tuvo deseos de descansar, valiéndose del truco de reventar dos ruedas. Se aprovechó la ocasión para desayunar, continuando el viaje hacia la nieve, a la que se llegó cerca de las once.

Empezamos por maravillarnos ante los ágiles movimientos de los esquís de los Sres. Sirera, la intrepidez de Armengol y de René, la valentía en los descensos de Pepe Casas y Solé, y las exhibiciones de los magos del esquí Sres. Marqués, Rullán, Sala, Boneu, Piqué, Pons y otros.

Nota verdaderamente simpática del día fue la presencia por primera vez en las pistas de la Provincia, de una nutrida representación femenina, integrada por las Srtas. Sanvicens, habilísima en los descensos, y Cortés, Boneu, Amarós y otras.

Se efectuó seguidamente la primera prueba provincial para debutantes, consistente en un breve pero no fácil recorrido, dado el estado muy duro de la nieve. La prueba fue ganada por el Sr. Terés, seguido a poca distancia por Del Arco, Alió, Egea, Teixidó, y así, hasta 11 clasificados. Fueron de lamentar los percances sufridos por el valiente Serrate, Guivernau, y, aunque no le fue mal del todo, Sabaté.

Durante todo el día, los conocidos deportistas Sres. Gomá, Casas, el maestro de maestros Peralta, Martínez, Artigas, Tomás, Gómez Grau, Pons, etc., gozaron de las delicias del esquí, desarrollando un completo de todas las especialidades conocidas y por conocer, demostrando así que todos ellos tenían muy buenas caídas.

En el Hostalroig hubo finalmente una alegre y sazónada comida, en la que Alió demostró sus admirables habilidades como anfitrión, y entre cantos populares y algarazas terminó la grata jornada, llegando a casa hacia las 10.30 de la noche.

El fotógrafo y reportero cinematográfico Sr. Claudio Gómez Grau, impresionó buen número de clichés, así como una película cinematográfica que será exhibida oportunamente ante los afiliados del Centro.

Cent cims en un dia

Benvolguts companys, com molts ja sabeu, l'any 2006 celebrem el centenari del nostre estimat Centre. Des de l'estiu de 2005 fins al setembre de 2006 es realitzaran una sèrie d'activitats (de més o menys envergadura) a les quals tots hi sou convidats, bé per participar-hi, bé per muntar-les des de les diferents comissions creades. Una d'aquestes és la d'ascendir cent cims de les comarques lleidatanes durant la diada de l'Onze de Setembre de 2005.

Com ja us podeu imaginar, aquesta activitat necessita una elevada participació de gent, és per això que, malgrat que encara falta més d'un any per a aquest esdeveniment, us n'informem i us demanem la vostra col·laboració... per tant, aneu-vos guardant a l'agenda aquest dia!!! El dia 30 d'abril d'enguany es traurà una llista amb tots els cims que es voldran fer, amb un espai perquè us apunteu a aquell que més il·lusió us faci, així com si esteu disposats a anar allà on us diguin. Des de la comissió organitzadora intentarem aconseguir tothom. Posteriorment s'anirà detallant l'activitat.

Penseu que aquesta activitat (com totes les que s'organitzen pel centenari, així com les que també es fan durant l'any) necessita la vostra col·laboració i si voleu formar part de la comissió organitzadora, només cal que us passeu per Secretaria i ho comuniqueu, com més serem millor! Juntament amb la resta d'activitats del centenari, aquestes faran dels anys 2005 i 2006 unes dates màgiques en què tots els socis podrem participar i demostrar que el nostre centenari és quelcom més que una data... penseu que els esdeveniments no són grans per ells mateixos sinó per les persones que hi ha al darrere.

LLIBRERIA TURÍSTICA

- REVISTES DE VIATGES • LLIBRES I GUIES TURÍSTIQUES
- GUIES D'ALLOTJAMENTS I D'OCI • MAPES DE CARRETERES I DE MUNTANYA
 - CARTOGRAFIA DIGITAL I EN RELLEU • RUTES SENDERISME
 - RUTES EN BTT • RUTES EN AUTOMÒBIL I EN 4x4 • RUTES D'HIVERN I D'ESCALADA
 - VÍDEOS I DVD • AMPLIACIÓ DE FOTOGRAFIES

C/ Ramon Llull, 8, baixos • 25008 • Lleida • Tel.: 973 241 267 • Fax: 973 241 267

Per què Sant Pere de Queralt?

El dia 18 de maig de l'any passat, el Centre Excursionista de Lleida va organitzar una "diada de camí de muntanya" a l'ermita de Sant Pere de Queralt.

Gairebé ens vam haver d'inventar el nou camí, ja que en molts llocs no hi havia rastre de senda anterior. Tot i això, amb l'ajut de nombroses companyes i companys ens en vam sortir. I ara qui vulgui anar a l'ermita ho pot fer per un sender, si no còmode, almenys prou ben indicat per no perdre's.

Aquesta ermita ja era prou coneguda des de fa temps pels nostres consocis. Entre altres visites, hi ha constància gràfica d'una que hi va fer el Ton Sirera, l'any 1949. A la *Guia del Montsec i muntanyes veïnes*, del Manel Cortès, es descriu un camí per arribar-hi. Malauradament aquest camí és perdut, o gairebé, avui dia. De totes maneres, l'ermita i el seu feréstec entorn ens ha atret sempre, als excursionistes de Lleida.

La capella està situada prop del fons del barranc de Sant Pere. Curiosament, però, enlairada dalt d'un esperó de la muntanya, fent bo el seu nom Queralt. Quer és paraula preromànica que vol dir pedra o roca. Actualment l'edifici es troba en un estat lamentable: li manca el llosat i té un forat al sostre, l'elegant volta de la porta d'entrada està a punt de caure i, quan plou, la humitat raja per les parets.

Ara el consell rector del Centre estudia el projecte d'arranjament d'aquesta ermita, dins de les actuacions del centenari. Se us farà estrany que un Centre d'ateus recalcitrants més que de devots missaires, de menjacapellans més que de rosegaciris, d'àcrates més que de gent d'ordre, d'esquerrans impenitents i de gent que, en definitiva, sempre anem pel mal camí, vulguem arranjar una església. Penseu, però, que en aquest món no s'han de tancar mai del tot les portes, sempre s'ha de deixar una escletxa oberta, per si un cas.

Us imagineu, per un moment, que tinguessin raó? Que a l'arribar a dalt, a veure Sant Pere, el de les claus, ens passés balanç del que hem fet aquí baix?

—Què pots al·legar a favor teu? —diria Sant Pere.

—Home, vull dir Sa Santedat, jo he estimat sempre la natura...

—Mariconades —diria ell—. Tu has vist mai ningú del PP que cregui aqueixes tonteries?

—He pujat moltes muntanyes, i com que diuen allò de *mens sana in corpore sano*...

—Ruqueries. Tu has vist mai ningú de l'Opus perdent el temps d'aquesta manera? I de misses el diumenge, com anem?

—Veureu, els diumenges anava d'excursió...

—Ja veig ja, estàs fet un bon fadristol, tu. Del sisè manament, què me'n dius?

—Jo... feia repoblació forestal, si podia.

—Malament rai, t'ho veig fotut —diria el de les claus— mentre aniria obrint una porta amb una gran fletxa vermella que indica cap a baix.

Apurat, a l'últim moment, se t'ocorre —vaig ajudar a arranjar l'ermita de Sant Pere de Queralt.

—Cony,¹ això ja són figues d'un altre paner. Així que tu vas ser dels que no van deixar caure l'ermita del meu nom. Passa, passa cap a dins fill meu, benvingut.

Per això, companyes i companys, i perquè si nosaltres, la gent del Centre, no reparem aquesta petita, bonica i perduda ermita de tan difícil accés, no ho farà ningú més. Crec que hem de posar fil a l'agulla i arranjar-la, evitant que caigui aquest monument que ens van llegar els nostres majors.

Pau Salla

1. Els sants, que ja tenen plaça fixa al cel, es poden permetre algunes llicències verbals.

Pic de Màniga

Avui dia es parla molt de la massificació a les muntanyes del Pirineu, tot i això encara podem cercar excursions que, a més d'assegurar-nos la bellesa del paisatge, hi afegeixen el plaer de gaudir de la solitud. Un d'aquests llocs es troba a arribant a Tírvia, allà prenem l'estreta carretera cap a Burg, inici de l'itinerari. Aquest recorregut és, curiosament, més llarg i feixuc de tornada que d'anada. Per això si en arribar al pic sentiu alguna feblesa psicossomàtica, podeu tornar per on heu pujat.

Sortim de Burg (1.280 m) per un camí carreter en direcció llevant (és aconsellable començar l'excursió de bon matí i en dia ras, així sabrem per on surt el sol i, per tant, on és llevant). El camí transcorre per damunt de la carretera que continua cap a Farrera. En algun punt, encara es pot veure l'empedrat original. Mentre anem pujant tenim a la nostra esquerra uns prats de dall.

17' Tancat de filferro que impedeix el pas d'animals. Tanmateix nosaltres el passem. Ara comencem a trobar les marques circulars grogues i negres dels recorreguts senyalitzats pel Consell Comarcal. Creuem el torrent de Burg per un pont i sortim a una pista que deixem aviat per prendre un nou sender que passa pel mig d'un bell i vell bosc d'avellaners.

30' Sortim de nou a la pista que seguim amunt.

34' Trencant a l'esquerra (llevant), les marques ens ajuden a seguir la direcció correcta.

40' Passem pel darrere d'una borda força modesta (no pas reservada sinó de dimensions petites). Davant nostre s'obren uns extensos prats de dall, pels quals caminarem una bona estona. Semblen abandonats, ja que l'herba no s'hi veu segada ni pasturada. No devia ser així abans, si jutgem pel nombre de bor-

des que hi ha en aquest indret, que eren utilitzades per guardar l'herba segada i per viure-hi al temps de més feina. No té, per tant, res a veure amb la bastardia o amb la paternitat espúria de les seues estadantes. El que s'hi fes en les càlides i estelades nits d'estiu, envoltades de la dolça olor del fenc acabat de segar, era cosa seva exclusivament.

43' Segona borda, molt més gran —l'edifici, volem dir— Si ens girem tindrem una esplèndida vista sobre l'ampla vall de la Coma, per on anem pujant.

46' Passem pel costat d'un altre grup de bordes.

50' Nou grup de bordes (grup de bordes no és sinònim de bordell, que consti).

51' Sortim a una pista. Uns metres a la dreta, un rètol indica en un trencall la direcció de Farrera, i per l'altre el camí de Val-sirro, Obarreda i el Boscarro (paraula que no és inventada). Agafem el de l'esquerra, amunt, on les marques de pintura han desaparegut, de ben segur continuen per la pista de la dreta.

53' Nou grup de cases.

1 h Creuem un rierol i avancem per un prat sense camí evident (amb herba fins al melic). Ho fem enmig de milers de flors de

mobles

l'ebenista

projectes i dissenys a mida

ctra. vall d'aran, km. 10,7 · 25124 rosselló (lleida) · tel. 973 73 27 79 · fax 973 73 27 16

tots els colors que ens recorden la nostra ignorància en no conèixer el nom de moltes. Hi ha un tram amb mulleres, que fan la progressió poc agradable. "Poc agradable" és un eufemisme per no transcriure literalment les paraules gruixudes que es van sentir aquell assolellat matí en els bonics i florits prats que creuàvem. Al davant ja es distingeix el pic de Màniga, perllongació de la llar ga carena que ens tanca l'horitzó pel nord fins al fons de la vall, on intuïm la collada de Màniga. Al sud, i a la dreta, hi ha el Ras de Font Negre, que sembla tenir forma de port i que és al peu del pic del mateix nom.

1 h 12' Anem seguint una pista molt abandonada. Un ramal d'aquesta, molt desfigurada, tira cap als contraforts de la serra de Màniga (nord). Nosaltres seguim cap a llevant, poc a poc es va perdent la pista i només ocasionalment es veuen restes de sender.

1 h 21' Creuem un barranc i entrem en una franja boscosa de pi roig. Com que no hi ha camí marcat només cal tenir clara la direcció que portem, cap a la collada de Màniga. Anem creuant petites esplanades herboses, separades per franges de pi. Tot pujant per aquests llocs boscosos és fàcil topar -se amb algun jove porc fer que potser fuig espantat.

1 h 35' Arribem a un gran prat a peu de port. El creuem.

1 h 40' Ens trobem al peu de la canal que mena a la collada. El camí la puja per l'esquerra (sud) amb fort desnivell.

2 h 20' Collada de Màniga (2.295 m). Superba vista sobre el pic de Salòria, amo i senyor de la contrada —volem dir el més alt— Situat en

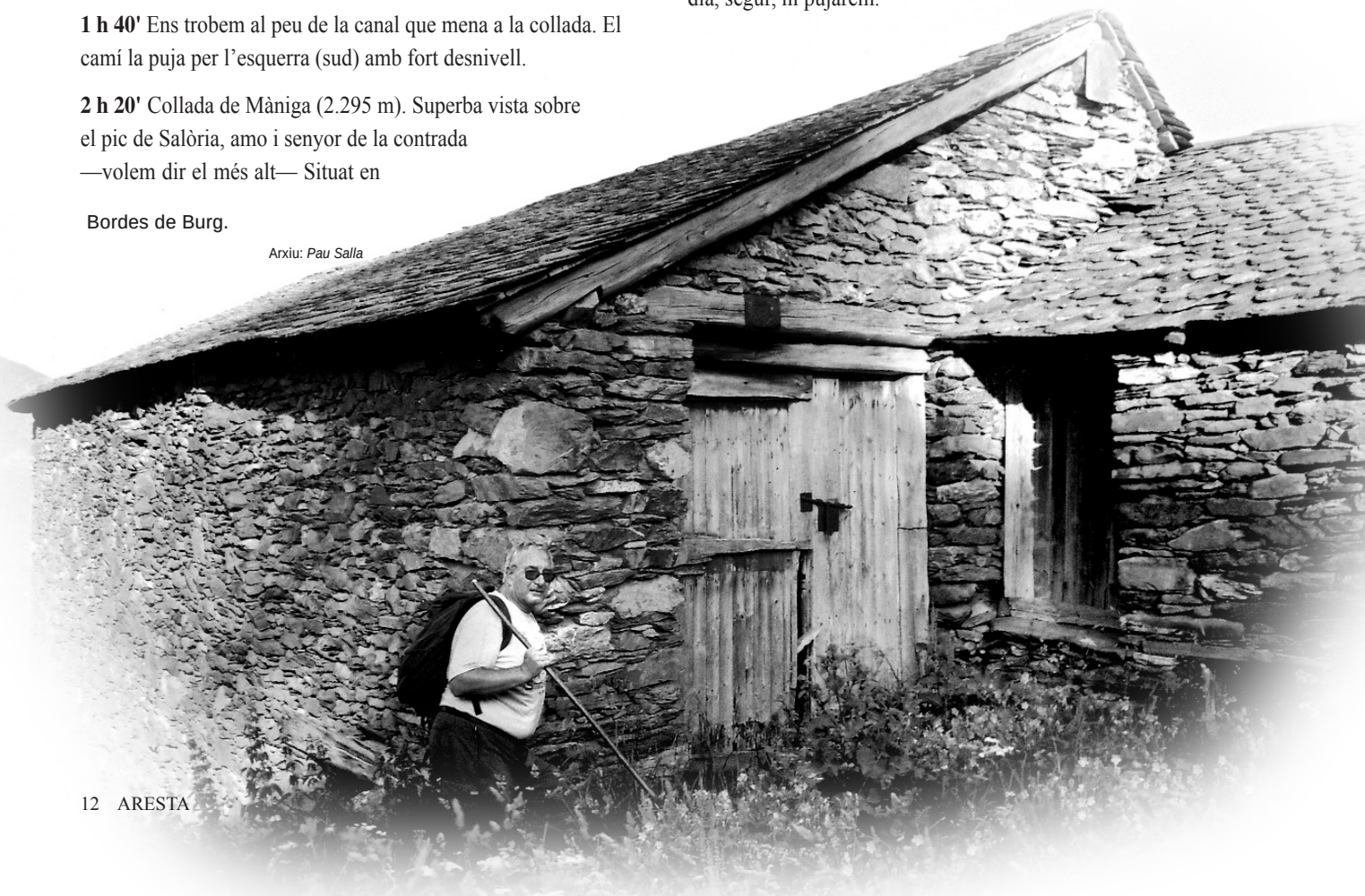
Bordes de Burg.

Arxiu: Pau Salla

la continuació de la carena del pic de Màniga, sobre la vall que mena a les bordes de Conflent, que tenim als nostres peus a l'altre vessant. A l'esquerra (nord) ja és a l'abast el pic. Tot és envoltat de verds glevs. El farratge es va perdent, ja que preferim alimentar el bestiar amb pinsos de qualitat dubtosa, fets amb cereals importats qui sap d'on!!!

3 h 07' Pic de Màniga (2.515 m). Prop del cim, a ponent, es poden observar restes de casetes d'observació dels enfrontaments que es produïren en la Guerra Civil del 36 en el turons que tenim al davant: Baladredo, a la serra d'Urdossa; i Pedres d'Auló, al pic de l'Orri.

El pic de Màniga, malgrat sa modesta alçària, té una visió panoràmica excepcional: Al sud Portainé, serra d'Urdossa i el Boumort; a l'oest el Montseny de Pallars, Montorroio, pala Pedregosa i pic Mainera; al NO el Tuc de Peguera, Tuc de Ratera, i Tessó de Son, confrontant el port de la Bonaigua; al nord el Moncalvo, el modest puig de Cassibrós, el Tuc de Marimanya i el Tuc de Bonabé; al NE el Mont-roig volent tapar el Montvalier, Certescan, Monteixo i per darrere la tricèfala Pica d'Estats. A l'est el Salòria i el Cadí. I tants altres que hi podríem afegir. Sempre, però, ens quedarà aquella muntanya que encara no coneixem, i a la qual un dia, segur, hi pujarem.

La tornada la farem per la carena ponentina, recorregut molt més llarg, però que ofereix una alternativa més elegant. Bé, elegant no ho serà massa perquè suposarà més temps, més dificultats, alguna culada i força punxades a tot el cos.

3 h 17' Primer contacte amb la cresta rocallosa, no és difícil. Resulta, però, més entretinguda del que sembla en un principi. Podem també flanquejar la cresta pel vessant nord. Aqueixa variant és una cosa així com sortir de la paella per caure al foc. Així que vosaltres mateixes, o mateixos.

4 h Després d'un fort desnivell acabem el tram de pedra. En aquest lloc vam veure el ramat més gran d'isards de totes les nostres caminades pel Pirineu, n'hi havia tants que no crec que ajuntant tots els "Izards" de Sabadell s'hi acostin en nombre. Seguim la carena herbosa per un tram força agradable, a poc a poc anem entrant al bosc. De primer domina el pi negre que més tard alternarà amb l'abet i el bedoll, i més avall s'imposarà el pi roig amb sotabosc de pastures.

Per la carena, aviat apareixen les pedres de la vella morrera glaciària que tancava la vall d'Àreu, portada aquí per la seva potent massa de gel. Cal un considerable exercici d'imaginació per intuir les glaceres que hi havia al Pirineu per formar aquestes grans morreres. No estem massa per la contemplació dels efectes glacials, ja que el pas entre els blocs de pedregam, coberts de vegetació traïdora, dificulta molt la marxa i ens fa penosa la progressió.

5 h 30' Sortim a una pista procedent del bosc de Virós, aquest bosc l'hem anat travessant per la seva part més elevada.

5 h 37' Deixem la pista i seguim per la carena, per cercar el pas que ens interessa.

6 h 10' El Farro —o Faro— (1.653 m), un excel·lent mirador sobre Tírvia i la serra del Cucó que separa les aigües de la Noguera Pallaresa i la Noguera de Cardós. En aquest punt s'havien instal·lat unes peces d'artilleria republicanes per a la defensa del poble de Tírvia, que va estar enmig del camp de batalla en la guerra de 1936, encara hi podem trobar runes de construccions.

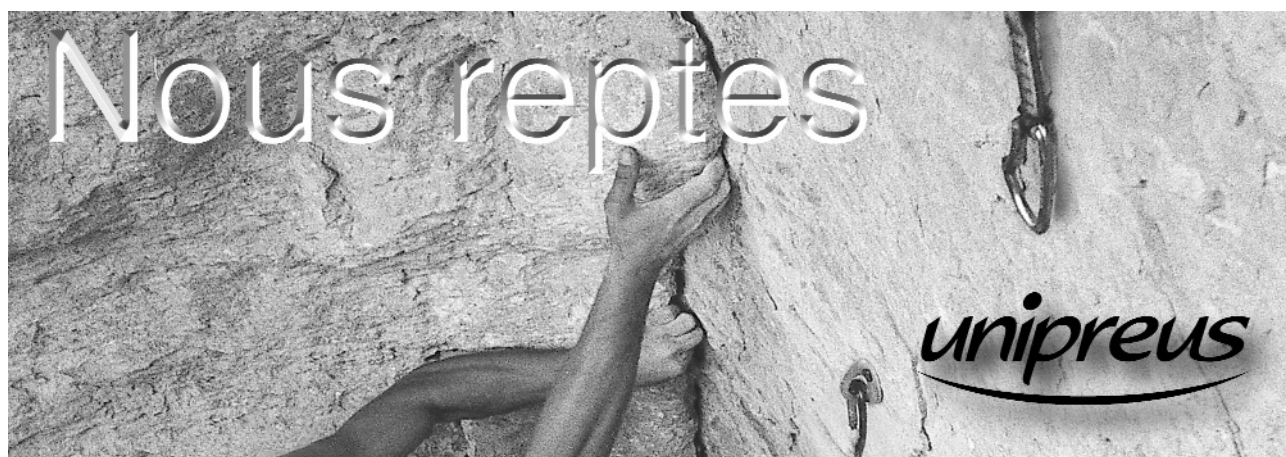
Des d'aquest lloc iniciem un descens cap al sud per un pendent molt fort. El terreny és força descompost, i les pedres, que segurament fa dies que no veuen cap excursionista, volen baixar totes amb nosaltres per a fer-nos companyia.

Que n'és d'agraïda, la natura, amb qui l'estima! A més de les pedres, les ar gelagues, les gavarreres, els aranyoners i, més avall, els esbarzers ens aprecien tant que no ens voldrien deixar marxar. Si et pots deslliurar de l'afecte d'una ar gelaga per una banda, t'abraça amb tota la seva estimació una gavarrera per l'altra. Si pots passar entre els aranyoners sense massa intimitat, per força caus a les apassionades i llargues mans d'un amorós esbarzer. A poc a poc, però, anem deixant enrere les punxenques companyes i acabem la curta baixada que la nostra pell recordarà uns quants dies.

6 h 40' Trobem el vell camí que unia, per damunt de l'actual carretera, els pobles de Tírvia i Burg, l'agafem cap a l'esquerra en direcció a una collada.

7 h 05' El camí no sempre és evident, però amb una mica d'intuïció i molt d'amor propi (llegiu sort) ens permet arribar cansats, ressecs, recremats i punxats, però contents al poble de Burg, on hem començat aquesta llarga, bonica i solitària (enteneu ara per què no hi va ningú?) excursió. Agost de 2003

Joan Ramon Segura i Pau Salla

GR-7 per terres murcianes (Pinós - Moratalla)

Aquesta és la quarta entrega del nostre periple pel GR-7, que hem anat seguint des d'Andorra cap al sud, amb el clar propòsit d'arribar a les platges de Tarifa algun dia. Aquesta vegada trepitgem terres murcianes, 297 km de GR en set etapes des de Torre del Rico, en terme municipal de Jumilla, fins a Almaciles (Moratalla). Travessarem les terres ondulades de l'interior de Múrcia, entre interminables camps de vinyes i presseguers. El recorregut està fet fonamentalment per àmplies pistes (moltes asfaltades) per la qual cosa és perfectament ciclable, i, segons la nostra experiència, fins i tot recomanable. Normalment la distribució de les etapes es fa de forma que els finals coincideixin amb un poble que ofereixi serveis hostalers i de transport públic o taxi.

Aquesta ressenya pretén només fer -vos esment de les característiques principals del tram senderista i dels punts més remarcables, almenys a parer meu, ja que la descripció exacta dels itineraris i d'altres dades tècniques les trobareu a la documentació que cito al final de l'article.

1ª etapa: Pinós (574 m) – Venta Román (330 m) (25 km // 6h 30 min)

Pinós és la vila alacantina que acomiada el GR-7 en el seu pas per terres valencianes. Aquesta zona produeix vins d'alta graduació tipus "Jumilla", marbre i sal. Hem descansat al còmode i econòmic Hostal Amador (tel.: 965 47 71 31) i afrontem amb renovades il·lusions la nova aventura.

L'etapa d'avui és similar en paisatge, distància i tipus de calçada a la d'Elda-Pinós, amb l'únic al·licient de trobar-nos a 4,4 km de Pinós, fita d'entrada a la Comunitat Murciana. En Joan Ramon i jo repassem en segons els 550 km i 25 etapes, que durant quatre anys hem fet des de Fredes. Recordem alguns companys que ens hi havien acompanyat, com en Juli Vallory, en Josep Guàrdia, en Josep Farré i la Regina, i d'altres més.

El primer poble que trobem, ja a Múrcia, és la pedania de Torre del Rico (580 m). Anem per una àmplia vall de vinyes (camino de los Vinateros) flanquejades per la

Cueva Horadada. Detall del sostre.

Arxiu: Pep el Valencià

serra del Carche (1.365 m) a la dreta i la serra de la Pila (1.061 m) a l'esquerra, fins que topem amb la Venta Román, restaurant i benzinera situats al km 47,5 de la carretera Jumilla-Molina de Segura. El lloc no és propici per a un bivac, per la qual cosa agafem un taxi a Cieza (tel.: 968 760009) i anem a dormir a l'Hostal San Remo (tel.: 968 776077) a l'estació de Blanca, a 11,5 km de Venta Román.

2ª etapa: Venta Román (330 m) – Cieza (188 m)
(24 km // 6h 30min)

Des de la Venta Román ens atensem per la carretera que mena a la gran finca "El Azunjarejo", sense traspasar la barrera d'entrada, sinó rodejant-la per l'est per anar a trobar el camí de la Hoya, a l'altra banda de la serra de Benís. Cal desestimar les ressenyes que parlen de travessar-la, ja que s'escurça l'itinerari però resulta difícil de trobar el camí directe per creuar la serra.

El GR discorre per una pista entre pins i camps abandonats, introduint-nos per primera vegada en un ambient muntanyenc, d'absoluta calma. Mentre el GR passa pel terme de Cieza, la senyalització de marques de pintura en arbres i pedres es veurà reforçada per una utilíssima senyalització d'estaques de fusta guarnides amb una placa representativa del fruit ciecienc: el préssec, i el lema "Cieza corazón de melocotón". Passem pel costat de les cases de Hoya de la Muela, on no s'aprecia activitat, la casa de las Monjas i la ruïnosa casa de la Carrasquilla. Com que hem optat per allargar l'anterior etapa fins a Cieza i ja són les 9 de la nit, decidim fer un bivac en aquest darrer lloc, amb la sola companyia del murmur dels aerogeneradors de la serra d'Ascoy.

Cieza es troba al darrere d'aquesta serra, però encara falten 10 km, la meitat d'ells per la desagradable carretera que uneix la urbanització d'Ascoy amb la ciutat. Cieza és una industriosa i rica ciutat a la vora del riu Segura; compta amb comunicació per tren, cotxe de línia i tot tipus d'establiments, però curiosament no té cap hotel ni pensió, el més pròxim és a 3,5 km, a la carretera d'Abarrán, és l'Hostal Mesón del Moro (tel.: 968 77 01 89). Es pot obtenir tot tipus d'informació a l'oficina de turisme (tel.: 968 45 35 00 / oficina.turismo@cieza.net)

3ª etapa: Cieza (188 m) – Calasparra (341 m) (28 km // 7h 45min)

Passem el Segura pel pont de vianants de l'Alambre i ens enfilem cap al santuari de la Señora del Buen Suceso per un caminet en suau ziga-zaga. Des del mirador del santuari (370 m), tenim una magnífica panoràmica de la ciutat. Aquesta es troba perfectament adaptada al meandre que forma el riu Segura flanquejat pels sentinelles de l'Ascoy i de l'Atalaia. A la dreta del mirador, una mica enlairades, es veuen les restes del castell del segle XV i a sota el poblat àrab de Medina Sidaya, dels segles XI i XII (hi ha dos PR que permeten recórrer tots aquests racons).

Des del mirador baixem a trobar la carretera de Cieza a Mula per un camí de ronda amb magnífiques vistes sobre Cieza; és el millor de les quatre etapes. El GR continua per les fal·des de la serra del Oro i retorna a la mateixa carretera quatre quilòmetres després. L'antic traçat per La Herrada i l'Alto de la Higuera ha estat substituït per un altre més al sud, que recorre les cues de l'embassament del Cárcavo i torna a unir-se sota les parets de l'Almorchón.

Banc Sabadell

El sender continua per les fal·des de la serra de la Palera i del Molino, passant per la presa de l'embassament Alfonso XIII en el riu Quipar i completant la que possiblement sigui la primera etapa amb autèntic interès excursionista del tram murcià. Arribem a la localitat de Calasparra, famosa pel seu arròs, que es conrea en un racó banyat per les aigües del Segura. És obligada una degustació de paella al restaurant del santuari de Nuestra Señora de la Esperanza (La Pequeñica), per admirar al mateix temps el minuciós treball de parets empedrades del santuari. No és possible pernoctar a Calasparra, ja que la pensió del poble és irrecomanable, és millor agafar un taxi (968 72 02 54 // 609 61 78 61) i anar a algun altre lloc.

4ª etapa: Calasparra (341 m) – Moratalla (664 m) (19 km // 5 h)

El nou traçat del GR rodeja el cerro de San Miguel, guanyant interès excursionista quan aprofita part del camí dels "Romeros" i la senda de pujada que el municipi acaba d'arranjar i que es transformarà aviat en PR. Falta polir alguns detalls del pas de la carretera de circumval·lació de Calasparra, però en general les marques són bones, com en tot el que hem fet fins ara.

El camí continua entre sembrats de civada per l'alt de les cases de la Carrasca, amb bona vista panoràmica, poc després ve un canvi de traçat, ja que en lloc d'anar cap al caseriu de Ulea, el GR gira al nord-est a buscar el llit del riu Moratalla. Si més no, aquesta part no està gaire ben definida, així que si no es vol acabar amb companyia dels ànecs del riu, es pot seguir en direcció a la casa Nueva i, abans de la casa de las Monjas, abordar la carretera Calasparra-Moratalla en el km 6,700 i, després de passar per davant de la colònia agrícola Ulea agafar una pista a la dreta que mena al mas dels Cuarterones, per retrobar el nou traçat 300 metres després del mas.

L'arribada a Moratalla, que veiem estesa a recer del Cerro de San Jorge, la fem pel camí de l'Almizrán, que transcorre a través de ben cuidats bancalets de fruiters, especialment albercoquers, i remoroses canaletes d'aigua que ens transporta al remot passat àrab d'aquestes contrades de tardana cristianització.

Moratalla té un innegable encant en els seus vells carrers costeruts, el castell del segle ^{xv} i l'església de Santa

María de la Asunción, declarada monument nacional. La pernoctació es pot fer en alguna casa rural de les rodalies o en les fondes del poble: Bar Reyes (tel.: 968 73 03 77) o Pensión Levante (tel.: 968 73 04 54). També compta amb cotxe de línia i servei de taxi (tel.: 968 73 00 55). L'oficina de turisme (tel.: 968 73 00 01) proporciona tot tipus d'informació.

BIBLIOGRAFIA

No hi ha topogua del tram de Múrcia. Una descripció general es troba al *web* de la Federación Murciana de Montañismo, però sense temps ni distàncies. Els quaderns de Juan A. Holgado tampoc pretenen substituir la topogua ja que són reculls de les experiències personals pel GR-7 espanyol (és l'únic que coneixem que l'ha fet tot), i contenen distàncies entre etapes i temps totals; en Juan és un home molt trempat i ajuda a qui li demana informació; a nosaltres ens va ser de vital importància per preparar les etapes. L'oficina de turisme de Cieza ha editat un fulletó del sender al seu pas pel terme de Cieza, y dels PR també del seu terme (tel.: 968 45 35 00 / oficina.turismo@cieza.net). La gent de la llibreria Solar del Bruto, de Múrcia (www.solardelbruto.com) treballa amb temes del sender GR. Nosaltres no hi hem contactat, però segur que ens poden fornir informació.

CARTOGRAFIA: Mapes de l'Instituto Geográfico Nacional, escala 1:50.000 ó 1:25.000, números 869, 870, 871, 889, 890 y 891.

INTERNET (Adreces *web*)

Federación Murciana de Montañismo:
www.arrakis.es/~fmr

Cuadernos de viaje de Juan A. Holgado:
www.andarines.com

Pep el Valencià